

cions barroques: la literatura teatral i milèsia prou després es cuidaria d'endurir-les, i fer-ne matèria lèxica vividora.

D'aquest *SOLIVERTUS quasi exactament documentat, sortia normalment el *sóuvert* mistralenc, amb ben lleu innovació de sentit. Llavors, no tindríem el pas de *-rn a -rt* —com de primer havíem suposat— en eliminar-se els grups finals en *-RN*: *solivern* → *solivert*. Però potser, al contrari, *-rt* → *-rn*, per ultracorrecció de les formes del tipus de *jourt* en *jorn*? Tanmateix, essent *solivern* una forma de tan vast arrelament en català —des de Lleida, Segarra, Penedès, Barcelona, Vic, Empordà, judicant per la provenença dels escriptors que l'han usada—, i sobretot, reapareixent la *-n* en el franco-provençal extrem, més enllà de Ginebra, sembla que la variant en *-rn* hagi d'haver estat d'arrels molt antigues.

Preguntem-nos, doncs, si no estarà en relació amb la denominació d'aqueixos *fugitivi* esclaus: els *vernae fugitivi*. Així és com cobra tota la gràcia la frase allusiva, faceciosa i sarcàstica, del cuiner milès. A molts d'ells devien increpar-los així. Les comèdies de Terenci i Plaute, els mimi d'Herondas, la filosofia agradolça de Menandre, d'Apollodor, ens mostren tot sovint aquests pobres *mastigiae*, com ells els diuen, 'carn de fuet', insultats (sense que precisament consti que vagin provar d'escapar-se) amb el terme *fugitiue*! Bé podem imaginar que també tot sovint els diguessin: —*ab, *soliverte uerna!*, car el fet de posar-hi *verna*, designació de l'esclau criat a casa (no un presoner comprat), encara potenciava la força del moteig, amb una espècie de cínica tintura de retret a l'«ingrat desertor de la família».

S'explica, en aquest llenguatge de la «família» romana. Potser entre el jovent depravat que abusava dels pobres cap d'esquila servils, o entre aqueixos marrecs de les escoles, de qui ens parlà sant Jeroni, podia néixer talment una espècie d'«haploglògia» d'això, o si es vol un encreuament: *ab soliverna!* Justament la consciència que ací hi havia una mena de compost de *soliverte* + *verna*, mot diferent, havia d'ajudar a mantenir per més temps, en català, la *-i* sense síncope, fins que en català la va salvar definitivament la incorporació al tipus *sol i trist, sol i malalt, sol i erm* etc. Prou comparable, al capdavant, amb la història del tipus castellà (i gascó i portuguès) *manilargo, boquirrubio* etc.

Així tant *solivern* com *sóuvert* serien formes etimològiques, no pas refeccions per obra de l'analogia. El català n'hauria exalçat una, l'occità l'altra. El català haurà decantat la balança semàntica per la banda de la soledat i desemparament del pobre evadit; la llengua d'oc, cap a l'altre plat, fent caure la balança sobre l'ensalvatgiment del refugiat en selva feréstega.

Hi ha un parell de mots esporàdics potser relacionats amb *solivern*. En el lèxic de Busa-N.: «*soliviar*, ocell: passer solitarius» (F-1-38): no n'hi ha altra notícia; no descartem, doncs, una err. tip. o altre error. El lèxic d'aquesta obra presenta alguns trets corresponents al del Centre i NO. del Princ., sovint sembla

de més enllà, potser doncs una forma de l'aragonès de Ribagorça *soliviar(n)* = *solivern*, amb la diftongació de tipus alt-arag. en *ia* < *e*. Com que després esmenta el *soliguer: tinunculus* no pot ser err. per *soliguer*.

Molt més dubtós és relacionar amb un altre hapax + *solivieso*, recollit a Açanui (1959) en el sentit de 'garrot, bastó': *campará el solivieso* com a amenaça d'un marit brutal a una muller indiscreta i impertinent. Sentit i forma difícilment conciliables amb el tipus *solivern/sóuvert*. 'Solitari' > 'as de bastos' > 'garrot' potser? *¿Solivertus* participi substituït per **solivertus* per la mateixa via antològica que *tortus/torsus, exscarptus/exscarpus, fartus/farsus, spartus/sparsus*? Combinacions totes dues difícils, si les sumem es tornen rebuscades. Però coneixem tan malament el lèxic de la baixa Ribagorça, que valdrà més no guardar en silenci aquest mot d'Açanui, per si s'hi troben més enllaços.

¹ De *homo solidus* hi ha molts docs., quasi tots en baix llatí, i no gaire antics la major part, si bé ja el trobo un cop l'a. 1064: «propter hoc sit *solidus* illorum, sicut *homo* debet esse de suo meliori seniore» ribag. (doc. d'Estopanyà, CaCandi, *MiscHiCat.* 1, 5); «recipimus te per hominem nostrum *solidum* in nostra potestate» ross. 1194 (i anàlogament 1195, 1206, 1207, un cop en forma alterada, *solujdum*, a. 1221), *InvLC*. Només tardanament, i com a traducció de docs. en b. ll., ho trobem també en català: «En Bn. Giralt, home propi e *solid* del dit senyor --- hòmens propis, *solids*, amansats ---» a. 1410, cas únic en la documentació ross. de l'*InvLC*. Més tard segueix, i en forma llatinitzant, p. ex. «home propi, *solido* ---» en el capbreu de La Secuita, de 1699 (que el Dr. Daniel Recasens, copia en la monografia d'aquest poble, p. 12). —² S'ignora el significat d'un hapax *se soliva* (*AlcM*) d'una obra de Lull potser mal llegit, potser no, i seria probt. 's'isola' (derivat de *soliv* 'solitari') o bé variant de *soleva* (cf. oc. ant. *lieu LEVVIS*); i encara que vingués, contra l'aparença del context, de (*consolida*), solament seria un cas més d'aquella pseudo-etimologia notarial. —³ No puc comprovar-ho perquè, si bé en cita el n.º 18, no es deu referir a l'ed. més rica i plena, la 2.ª, de 1888 sinó a la 1.ª, de 1853, que no tinc, en la qual el n.º 18 correspon al 227 de la 2.ª ed., i en aquesta el mot no figura ni en el romanç 18 ni en el 227. Altrament Milà no va publicar totes les variants dels textos que li donaren, i és sabut que Aguiló i ell collaboraven en la recollida dels romanços que aquest donà a conèixer en l'obra; el testimoni d'Aguiló, així com així, és fidedigne, i tant se val que sigui realment en l'obra publicada per Milà, traslladat a un altre número, com que es vagi estar de reproduir la frase entre les variants de l'ed. definitiva. —⁴ Sembla que també apareixeria en un article de la revista vigatana *La Veu de Montserrat*, any v [1882], del qual el *DAG.* dona una cita, desfigurada, sembla, per una errada en el punt que interessa, anònima i de trivial contingut periodístic; car no crec que aquest suspecte i únic *solivessa*, ja